

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Львівський національний університет імені Івана Франка**

**Юридичний факультет
Кафедра кримінального права та кримінології**

«Затверджую» _____

Завідувач кафедри
кримінального права та кримінології

д.ю.н. Бойко А.М.

« » _____ 2012 р.

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
студентів з навчальної дисципліни
«Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх
в Україні»**

для студентів заочної форми навчання

Викладач: Палюх Л.М.

Перелік завдань для самостійної роботи студента

	Назва теми	Форма контролю	Кількість годин для самостійної роботи
1	Обумовленість особливостей кримінальної відповідальності неповнолітніх	Письмове опитування	3
2	Система заходів кримінально-правового впливу на неповнолітніх	Усне опитування	16
3	Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності	Усне опитування	5
4	Особливості звільнення неповнолітніх від покарання та його відбування	Письмове опитування	8
	Особливості припинення судимості у неповнолітніх	Усне опитування	4

Тема №1. Обумовленість особливостей кримінальної відповідальності неповнолітніх

Методичні рекомендації.

Студент повинен знати загальну характеристику особливостей кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх за КК України, шляхи вирішення проблем кримінальної відповідальності неповнолітніх, які мають відставання у психічному розвитку, що не пов'язане з психічним розладом, становлення в кримінальному праві України норм, що визначають особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх; особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в контексті міжнародних стандартів поведінки з неповнолітніми у сфері кримінального судочинства та основних тенденцій ювенальної юстиції.

Теоретичні питання

1. Загальна характеристика особливостей кримінальної відповідальності та звільнення від неї неповнолітніх..
2. Деякі проблеми осудності неповнолітніх та шляхи їх вирішення за КК України.
3. Становлення в кримінальному праві України норм, що визначають особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

4. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в контексті міжнародних стандартів поведіння з неповнолітніми у сфері кримінального судочинства та основних тенденцій ювенальної юстиції.

Практичні питання

1. Визначте норми Загальної частини КК України, крім розділу XV, де визначено особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.
2. Визначте, чи відповідає кримінальне законодавство України, що визначає особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх, міжнародним стандартам у цій сфері.
3. Вирішіть задачу:

16-річний Василенко на вулиці відкрито заволодів грошима в сумі 200 гривень Невської. Під час досудового розслідування було встановлено, що Василенко на час вчинення злочину два роки перебував на обліку в дитячому психоневрологічному диспансері. У справі була призначена судова психолого-психіатрична експертиза. Експертизою було встановлено, що під час вчинення інкримінованого йому діяння Василенко не страждав на психічне захворювання, однак рівень його психічного розвитку не відповідає його фізіологічному віку, а відповідає 10-11 рокам. Експертизою було встановлено, що причиною суттєвого відставання у фізичному та психічному розвитку неповнолітнього Василенка є відсутність протягом тривалого часу догляду за ним, опіки, турботи, виховання і навчання з боку його батьків. Також було встановлено, що Василенко на час вчинення інкримінованого йому суспільно небезпечного діяння через наявне у нього відставання у психічному розвитку, що не пов'язане з психічним розладом, не міг у повній мірі на час вчинення діяння усвідомлювати свої дії. Справа була направлена в суд з обвинувальним висновком. Суд визнав Василенка винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 186 КК України і засудив до покарання у виді арешту на строк 30 діб.

Захисник Василенка в апеляції просив вирок скасувати і, враховуючи рівень розвитку неповнолітнього, закрити справу і застосувати до нього примусові заходи виховного характеру, оскільки він на час вчинення суспільно небезпечного діяння не досяг за рівнем свого розвитку віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність.

Чи правильно вирішив суд питання про кримінальну відповідальність Василенка?

Чи підлягатиме задоволенню апеляційна скарга адвоката?

Література і матеріали для самостійної підготовки

1. Конституція України. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006.

2. Європейська конвенція про здійснення прав дітей // Збірка договорів Ради Європи. – Київ: Парламентське видавництво, 2000.
3. Конвенція ООН про права дитини // Відомості Верховної Ради України.- 1991.- № 13.- Ст. 145.
4. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй стосовно заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язненням (Токійські правила). Резолюція 45/110 Генеральної Асамблеї ООН від 14.12.1990 р. // Міжнародне співробітництво у сфері виконання покарань. Акти Організації Об'єднаних Націй та Ради Європи / Уклад. К.Б. Марисюк. – Львів: юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. - С. 70-80.
5. Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций, касающиеся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних («Пекинские правила») // Советская юстиция. – 1991. - №12. – С.22-24 (начало); Советская юстиция. – 1991. - №13. – С. 19-21; Советская юстиция. – 1991. - №14. – С.22-25 (окончание).
6. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй стосовно захисту неповнолітніх, позбавлених волі. Резолюція 45/113 Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1990 р. // Міжнародне співробітництво у сфері виконання покарань. Акти Організації Об'єднаних Націй та Ради Європи / Уклад. К.Б. Марисюк. – Львів: юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. - С. 81-99.
7. Руководящие принципы Организации Объединенных Наций для предупреждения преступности среди несовершеннолетних (Руководящие принципы, принятые в Эр-Рияде). Резолюция 45/112 Генеральной Ассамблеи ООН от 14.12.1990 г.
8. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25-26. – Ст. 131.
9. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. №5.
10. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 р. № 2.
11. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 р. № 5.
12. Судова практика у справах про злочини неповнолітніх і втягнення їх у злочинну діяльність // Вісник Верховного Суду України. - 2003.- №4(38).- С.12-35.
13. *Барило Т.С.* Комиссии по делам несовершеннолетних / Т.С. Барило. – К.: «Наук. думка», 1976. – 90 с.
14. *Беляева Л.* Особые суды по делам несовершеннолетних в России / Л. Беляева // Социалистическая законность.- 1990.- № 11.- С. 71-74.

15. *Божович Л.И.* Личность и ее формирование в детском возрасте [Текст] / Л.И. Божович. – СПб. : Питер, 2008. – 400 с.
16. *Божович Л.И.* Психическое развитие школьника и его воспитание [Текст] / Л.И. Божович, Л.С. Славина. – М. : «Знание», 1979. – 96 с.
17. *Бурдін В.* Неповнолітня особа як суб'єкт злочину: окремі історичні аспекти / В. Бурдін // Вісник Львівського університету. Серія юридична.- 2000.- № 35.
18. *Бурдін В.М.* Окремі питання суб'єкта злочину в кримінальному праві / В.М. Бурдін // Вісник Львівського університету. Серія юридична.- 2003.- Випуск 38.
19. *Бурдін В.М.* Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: монографія / В.М. Бурдін. – К.: Атіка, 2004.
20. *Бурдін В.* Проблеми визначення кримінально-значимої періодизації віку особи / В.М. Бурдін // Вісник Львівського університету. Серія юридична.- 2002.- Випуск 37.
21. *Вінгловська О.І.* Імплементация міжнародних стандартів прав дитини в національному законодавстві України: Автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.00.11 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. - К., 2000.- 20 с.
22. Восстановительное правосудие для несовершеннолетних и социальная работа. Учебное пособие / Под ред. Л.М. Карнозовой. – М.: МОО Центр «Судебно-правовая реформа», 2001.
23. *Голубева Л.М.* Формирование правосознания несовершеннолетних [Текст] / Л.М. Голубева. – Ф. : Мектеп, 1986. – 88 с.
24. *Долгова А.И.* Социально-психологические аспекты преступности несовершеннолетних [Текст] : монографія / А.И. Долгова. – М. : Юридическая литература, 1981. – 159 с.
25. *Кутішенко В.П.* Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) [Текст] : навч. посіб. / В.П. Кутішенко. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 128 с.
26. *Левченко А.* Психологічні особливості підліткового віку [Текст] / А. Левченко // Психолог. – 2003. - № 42 (90). – С. 9-16.
27. *Мельникова Э.Б.* Правосудие по делам несовершеннолетних: история и современность / Э.Б. Мельникова. – М.: Наука, 1990. – 120 с.
28. *Мельникова Э.Б.* Ювенальная юстиция: Проблемы уголовного права, уголовного процесса и криминологии: Учеб. пособие / Э.Б. Мельникова. – 2-е изд., испр., доп. – М.: Дело, 2001. – 272 с.
29. Ювенальная юстиция: Навч. посіб. / Кол. авторів: Гусев А.І., Костова Ю.Б., Крестовська Н.М., Семікоп Т.Є., Терещенко І.Г., Шмеріга В.І.; За заг. ред. Крестовської Н.М. – Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006. – 243 с.
30. *Палюх Л.М.* З історії становлення та розвитку інституту застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх у кримінальному судочинстві України / Л.М. Палюх // Науковий вісник Львівського юридичного інституту. Серія юридична. Збірник. – Львів: Львівський юридичний інститут МВС України. – Вип. 2. – 2005. - С. 118-

31. *Палюх Л.* Щодо питання про модель інститутів вікової неосудності, обмеженої вікової осудності у кримінальному законодавстві України / Л. Палюх // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2008. – Випуск 47. - С.202-211.
32. *Ситковская О.Д.* Психология уголовной ответственности [Текст] : монографія / О.Д. Ситковская. – М. : Издательство НОРМА, 1998. – 285 с.
33. *Фелинская Н., Холодковская Е.* О психической зрелости несовершеннолетних, совершивших общественно-опасные действия / Н. Фелинская, Е. Холодковская // Социалистическая законность.-1981.- № 6.
34. *Фрейеров О.* Возрастной критерий уголовной ответственности / О. Фрейеров // Социалистическая законность.-1968.- № 12.
35. *Чернышев А.И.* Вопросы вменяемости и невменяемости несовершеннолетних / А.И. Чернышев // Актуальные проблемы государства и права.- Томск: Изд-во ТГУ, 1972.- Т. 228.
36. Ювенальна юстиція в Україні: коментар та аналіз діючого законодавства. Конвенція про права дитини (з постатейними матеріалами). Словник-довідник з ювенальної юстиції. Науково-практичний посібник / За заг. ред. В.С. Зеленецького, Н.В. Сібільової. – Серія «Юридичний Радник». – Х.: Страйд, 2006. – 784 с.
37. Ювенальна юстиція: міжнародний досвід та перспективи України [Текст]: навч. посіб. / [упоряд. Т.Ф. Баєва, О.В. Рохов]. – Хмельницький : Хмельницька районна асоціація «Світанок», 2008. – 92 с.

Тема №2. Система заходів кримінально-правового впливу на неповнолітніх

Методичні рекомендації.

Студент повинен знати систему заходів кримінально-правового впливу, що застосовуються до неповнолітніх; правову природу примусових заходів виховного характеру, особливості застосування до неповнолітніх окремих видів примусових заходів виховного характеру, підстави та правові наслідки скасування примусових заходів виховного характеру; підстави, умови дострокового звільнення від такого примусового заходу виховного характеру як направлення у спеціальну навчально-виховну установу для дітей і підлітків. Також студент повинен знати систему покарань, що застосовуються до неповнолітніх, особливості застосування до неповнолітніх окремих видів покарань; особливості призначення неповнолітнім покарання, зокрема, обставини, що враховуються при призначенні неповнолітнім покарання, особливості призначення неповнолітньому покарання за сукупністю злочинів і за сукупністю вироків.

Теоретичні питання

1. Правова природа примусових заходів виховного характеру.
2. Система примусових заходів виховного характеру.
3. Види примусових заходів виховного характеру та особливості їх застосування.
4. Скасування примусових заходів виховного характеру та дострокове звільнення неповнолітніх від примусових заходів виховного характеру.
5. Правові наслідки ухилення неповнолітнього від застосування до нього примусових заходів виховного характеру.
6. Особливості системи покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітніх та перспективи її розвитку.
7. Види покарань, що застосовуються до неповнолітніх.
8. Особливості призначення неповнолітнім покарання.
  - 8.1. Врахування умов життя та виховання при призначенні неповнолітнім покарання.
  - 8.2. Врахування особливостей особи неповнолітнього при призначенні покарання.
  - 8.3. Особливості врахування обставин, які пом'якшують та які обтяжують покарання неповнолітньому.
  - 8.4. Особливості призначення неповнолітньому покарання за сукупністю злочинів і за сукупністю вироків.

Практичні питання

1. Які з примусових заходів виховного характеру є строковими, на який строк вони застосовуються; застосування якого (яких) з них, крім КК України, визначено в інших нормативно-правових актах.
2. Порівняйте особливості застосування окремих видів покарань, що визначені у ст. 98 КК України, до неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні злочину, та їх застосування до повнолітніх осіб.
3. Вирішіть задачі:
  - а) Олексій, 7 жовтня 1994 року народження, 10 грудня 2010 року вчинив злочин, передбачений ст. 297 КК України, зокрема, наругу над могилою, викрадення предметів, що знаходилися в місці поховання. Під час розгляду справи суд встановив, що Олексій ріс у неповній сім'ї без батька, мати ніде не працювала, зловживала спиртними напоями. Зважаючи на те, що Олексій раніше не судимий, щиро розкався, активно сприяв розкриттю злочину, суд виніс постанову про звільнення Олексія від кримінальної відповідальності на підставі ч.1 ст. 97 КК України із застосуванням до нього примусового заходу виховного характеру у виді передачі під нагляд матері строком на два роки.

Чи правильно вирішив справу суд?

- б) Роберт (17 років) був визнаний судом винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 133 КК України. Суд встановив, що злочин Роберт вчинив вперше, свою вину у вчиненні злочину визнав, щиро розкався у

вчиненому, за місцем проживання та навчання характеризується позитивно. Суд постановив вирок, яким призначив підсудному покарання у виді позбавлення волі строком на два роки, і звільнив Роберта від відбування покарання з випробуванням.

Чи правильно суд призначив Робертові покарання?

Які особливості призначення неповнолітнім покарання у виді позбавлення волі?

Література і матеріали для самостійної підготовки

1. Конституція України: зі змінами та доповненнями станом на 15 січня 2011 року. – К.: «Право», 2011. – 56 с.
2. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25-26. – Ст. 131.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України // Голос України. – 19 травня 2012 р.
4. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - №6. – Ст. 35.
5. Про організацію діяльності спеціальних навчально-виховних закладів для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 1993 р. № 859 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 11 серпня 1995 року № 646) // Зібрання постанов Уряду України.- 1994.- № 3.- ст. 57; 1995.-№12.-ст. 281.
6. Інструкція про медичне обстеження дітей і підлітків, які направляються в загальноосвітні школи і професійні училища соціальної реабілітації для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання: затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України і Міністерства освіти України від 5 травня 1997 р. № 137/131 // Офіційний вісник України. - № 34. – Стор. 9.
7. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. №5.
8. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 р. № 2.
9. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7.
10. Судова практика у справах про злочини неповнолітніх і втягнення їх у злочинну діяльність // Вісник Верховного Суду України. - 2003.- №4(38).- С.12-35.

ПРИМУСОВІ ЗАХОДИ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ: ПРАВОВА ПРИРОДА, СИСТЕМА І ВИДИ

1. *Арькова В.И.* Принудительные меры воспитательного характера, применяемые к несовершеннолетним: Учебное пособие / В.И. Арькова.- Иркутск: Иркутский гос. у-т им. А.А. Жданова, 1978.
2. *Бурдін В.М.* Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: монографія / В.М. Бурдін. – К.: Атіка, 2004. – 240 с.
3. *Бурдін В.* Правова природа примусових заходів виховного характеру за Кримінальним кодексом України / В.М. Бурдін // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ.-2000.- №2.
4. *Гребеньков Г.В.* Соціально – психологічні та кримінологічні аспекти впливу примусових заходів виховного характеру на формування правової свідомості неповнолітніх: монографія / Г. В. Гребеньков. - Донецьк: ДЮІ, 2008.- 187 с.
5. *Єремій Г.О.* Примусові заходи виховного характеру як одна із форм реалізації кримінально-правового впливу на неповнолітнього [Текст] // Проблеми та перспективи реформування права України очима молодих вчених: тези допов. всеукр. студ. наук.-практ. конф. / Г.О. Єремій. (Запоріжжя, 27 березня 2008 р.) / [за заг. ред. С.М. Тимченка і Т.О. Коломоець]. – Запоріжжя : ЗНУ, 2008. - С. 133-135.
6. *Єремій Г.О.* Примусові заходи виховного характеру: спірні питання правової природи [Текст] / Г.О. Єремій // Право і суспільство. – 2009. - № 4. – С. 107-111.
7. *Кідіна Н.* Законодавство країн Європи про кримінальну відповідальність неповнолітніх / Н. Кідіна // Право України. – 2000. - №2.- С. 97-100.
8. *Крестовська Н.М.* Ювенальна юстиція як засіб попередження злочинності неповнолітніх: світовий досвід / Н.М. Крестовська // Актуальні проблеми боротьби зі злочинністю на етапі реформування кримінального судочинства. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 14-15 травня 2002 р. м. Запоріжжя. – С. 250-254.
9. *Кривоносов А.Н.* Исторический опыт борьбы с беспризорностью / А.Н. Кривоносов // Государство и право. – 2003. - № 7. – С. 92-98.
10. *Матюшенко М., Шость Н.* Про застосування судами примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх / М. Матюшенко, Н. Шость // Радянське право.-1988.- № 4.
11. *Мельникова Э.Б.* Ювенальная юстиция: Проблемы уголовного права, уголовного процесса и криминологии: Учеб. пособие / Э.Б. Мельникова. – 2-е изд., испр., доп. – М.: Дело, 2001. – 272 с.
12. *Поводова Е.В.* Проблемы теории и правового регулирования принудительных мер воспитательного воздействия / Отв. ред. А.И. Чучаев. – Владимир, 2005. – 164 с.
13. *Палюх Л.М.* Примусові заходи виховного характеру: теорія і практика застосування: навчальний посібник / Л.М. Палюх. – Львів: Видавничий центр

ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 214 с.

14. *Келина С.Г.* Наказание и иные меры уголовно-правового характера / С.Г. Келина // Государство и право. – 2007. - № 6. – С. 51-58.

15. *Кравець Є.* Як готуються майбутні правопорушники / Є. Кравець // Право України. - 1995. - №5-6. – С. 50-51, 61.

16. *Кравченко О.* Питання, що виникають у судовій практиці по застосуванню до неповнолітніх примусових заходів виховного характеру/ О. Кравченко // Право України. – 1999. - № 10. – С. 29-30.

17. *Красота О.І.* Правове регулювання діяльності спеціальних закладів (шкіл) для неповнолітніх правопорушників в Україні: Автореф. дис... канд.. юрид. наук: 12.00.01 / Київський національний університет внутрішніх справ. – Одеса, 2009

18. *Моисеенко Я.В., Попов А.Н.* Некоторые аспекты применения принудительных мер воспитательного воздействия к несовершеннолетним / Я.В. Моисеенко, А.Н. Попов // Попов А.Н. Производство по делам о преступлениях несовершеннолетних: Монография. Книга I. – Красноярск, 2002. – С. 155-157.

19. *Мороз В.* Школи соціальної реабілітації: сучасне становище та перспективи / В. Мороз // Право України.-1999.- № 3.

20. *Музика А.А.* Примусові заходи медичного і виховного характеру / А.А. Музика. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 1997.

21. *Ямкова О.О.* Примусові заходи виховного характеру: правова природа і види: Автореф. дис... канд.. юрид. наук: 12.00.08 / Одеська нац. юрид. акад. – Одеса, 2004.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДО НЕПОВНОЛІТНІХ ПОКАРАННЯ

1. *Астемиров З.А.* Уголовная ответственность и наказание несовершеннолетних / З.А. Астемиров.- М.: Юрид. л-ра, 1970.

2. *Бабаев М.М.* Индивидуализация наказания несовершеннолетним / М.М. Бабаев. - М.: Юрид. л-ра, 1968.

3. *Березовська Н.Л.* Покарання, пов'язані з виправно-трудовим впливом, що застосовуються до неповнолітніх [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Березовська Наталя Леонідівна ; Одес. нац. юрид. акад. - О., 2010.

4. *Бурдін В.М.* Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: монографія / В.М. Бурдін. – К.: Атіка, 2004.

5. *Бурдін В.* Позбавлення волі на певний строк як вид покарання, що застосовується до неповнолітніх злочинців / В. Бурдін // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матеріали ІХ регіональної науково-практичної конференції. 13-14 лютого 2003 р.- Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2003.

6. *Вечерова Є. М.* Некаральний кримінально-правовий вплив на неповнолітніх в Україні (кримінологічні засади) [Текст] : автореф. дис. ...

канд. юрид. наук : 12.00.08 / Вечерова Євгенія Миколаївна ; Міжнар. гуманіт. ун-т. - О., 2010.

7. *Гаверов Г.С.* Проблеми покарання несповнолітніх преступників / Г.С. Гаверов.- Иркутск: Изд-во Иркутського у-та, 1986.

8. *Ємець Ю.І.* Вчинення злочину неповнолітніми як обставина, що пом'якшує покарання: психолого-юридична сутність: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06 / Ємець Юлія Іванівна ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. - К., 2010.

9. *Ковтун Н.Я.* Поняття, система та види додаткових покарань для неповнолітніх за КК України [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Ковтун Наталія Ярославівна ; Нац. акад. прокуратури України. - К., 2010.

10. *Примаченок А.А.* Проблеми боротьби з преступністю несповнолітніх / Науч. ред. П.В. Дудковский.- Минск: Наука і техника, 1980.

11. *Примаченок А.А.* Совершенствование уголовно-правовой системы мер борьбы с преступностью несповнолітніх / Под ред. М.А. Ефимова.- Минск: Наука і техника, 1990.

12. *Сахнюк С.В.* Теоретичні та практичні аспекти пом'якшення покарання за кримінальним законодавством України [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / С.В. Сахнюк. – Націон. акад. внутр. справ України. – К., 2001. – 19 с.

13. *Северин О.О.* Застосування до неповнолітніх заходів кримінально-правового характеру, не пов'язаних з позбавленням волі [Текст] : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Северин Оксана Олександрівна ; Класичний приватний ун-т. - Запоріжжя, 2009. - 20 с.

14. *Скрябін М.А.* Общие начала назначения наказания и их применение к несповнолітнім / М.А. Скрябін.- Казань: Изд-во Казанського у-та, 1988.

15. Ювенальна юстиція в Україні: коментар та аналіз діючого законодавства. Конвенція про права дитини (з постатейними матеріалами). Словник-довідник з ювенальної юстиції. Науково-практичний посібник / За заг. ред. В.С. Зеленецького, Н.В. Сібільової. – Серія «Юридичний Радник». – Х.: Страйд, 2006.

16. *Юзікова Н.С.* Система кримінальних покарань для неповнолітніх (теоретико-правове дослідження) [Текст] / Н.С. Юзікова // Держава і право. Юридичні і політичні науки. Спецвипуск: збірн. наук. праць. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2007. – С. 535-540.

17. *Яцун О.С.* Особливості кримінального покарання неповнолітніх [Текст] : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Яцун Олександр Сергійович ; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. - Л., 2009.

Тема 3. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності

Методичні рекомендації.

Студент повинен знати поняття звільнення від кримінальної відповідальності, види звільнення від кримінальної відповідальності та особливості їх застосування до неповнолітніх; підставу звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру; співвідношення підстави звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності з застосуванням примусових заходів виховного характеру, з підставами інших видів звільнення від кримінальної відповідальності; особливості звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх у зв'язку із закінченням строків давності.

Теоретичні питання

1. Загальні види звільнення від кримінальної відповідальності та їх застосування щодо неповнолітніх.
2. Підстави і умови звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру.
3. Співвідношення підстави звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності з застосуванням примусових заходів виховного характеру, з підставами інших видів звільнення від кримінальної відповідальності.
4. Особливості звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх у зв'язку із закінченням строків давності.

Практичні питання

1. Який сучасний стан проблеми звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності?
2. Вирішіть задачу:
16-річний Бурий засуджений вироком суду від 10 березня 2006 р. за ч. 1 ст. 185 КК України до покарання у виді штрафу. Після сплати штрафу він 1 травня 2006 р. вчинив злочин, передбачений ч. 1 ст. 135 КК України. Під час судового розгляду справи було встановлено, що Бурий навчається в технікумі, позитивно характеризується за місцем навчання, проживання. Свою вину у вчиненні злочину Бурий визнав повністю, у вчиненому розкався. Законний представник потерпілої від злочину наполягала на притягненні його до кримінальної відповідальності.

Чи є підстави для звільнення Бурого від кримінальної відповідальності?

Література і матеріали для самостійної підготовки

1. Конституція України: зі змінами та доповненнями станом на 15 січня 2011 року. – К.: «Право», 2011. – 56 с.
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність) від 27 жовтня 1999 р. № 9-рп/99 (справа № 1-15/99) // Офіційний вісник України. – 1999. - №44. – ст.2193. – С. 77.
3. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25-26. – Ст. 131.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України // Голос України. – 19 травня 2012 р.
5. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: постанова Пленуму Верховного Суду України № 12 від 23 грудня 2005 р.
6. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. №5.
7. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 р. № 2.
8. Судова практика у справах про злочини неповнолітніх і втягнення їх у злочинну діяльність // Вісник Верховного Суду України. - 2003.- №4(38).- С.12-35.
1. *Аликперов Х.Д.* Новый УК: проблемы освобождения от уголовной ответственности / Х.Д. Аликперов // Законность. - 1999. - №4. - С. 12-14.
2. *Аликперов Х.* Освобождение от уголовной ответственности несовершеннолетних / Х.Д. Аликперов // Законность. -1999.- № 9. – С. 11-14.
3. *Атжанов Т.Ж.* Особенности освобождения несовершеннолетних от уголовной ответственности: Автореф. дисс.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Челябинский гос. университет. – Челябинск, 1998.
4. *Баулін Ю.В.* Звільнення від кримінальної відповідальності [Текст] : монографія / Ю.В. Баулін. – К. : Атіка, 2004. – 296 с.
5. *Бойцов А.И.* Юридическая природа освобождения от уголовной ответственности [Текст] // Вопросы уголовной ответственности и наказания: [межвуз. научн. сборн.] / А.И. Бойцов, Н.М. Кропачев. – Красноярск : Изд-во Краснояр. гос. ун-та, 1986. – С. 103-119.
6. *Брайнин Я.М.* Уголовная ответственность и ее основания в советском уголовном праве [Текст] : науч. издан. / Я.М. Браинин. – М. : Госюриздат, 1963. – 275 с.
7. *Бурдін В.М.* Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: монографія / В.М. Бурдін– К.: Атіка, 2004.
8. *Головко Л.В.* Альтернативы уголовному преследованию в

- современном праве / Л.В. Головки.- СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002.
9. *Григор'єва М.Є.* Звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з її дійовим каяттям: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2007.
  10. *Егоров В.С.* Теоретические вопросы освобождения от уголовной ответственности [Текст] : монографія / В.С. Егоров. — М. : Моск. психол.-социал. ин-т, 2002. — 279 с.
  11. *Ендольцева А.В.* Институт освобождения от уголовной ответственности: проблемы и пути их решения: Монографія / А.В. Ендольцева. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2004.
  12. *Єремій Г.* Звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності: проблеми реформування законодавства [Текст] / Г. Єремій // Держава і право: de lege praeterita, instante, futura: [матер. міжнар. наук.-практ. конф.] / Г. Єремій. (Миколаїв, 27-28 листопада 2009 р). — Миколаїв : Іліон, 2009. — С. 353-354.
  13. *Єремій Г.О.* Альтернатива кримінальній відповідальності неповнолітніх // Захист прав людини на сучасному етапі [Текст] : збірн. тез міжнар. наук.-практ. конф. / Г.О. Єремій. (Київ, 7 грудня 2007 р.) / [за заг. ред. Д.М. Киценка]. — К. : Видавництво НАУ, 2007. — Ч. 2. — С. 41-45.
  14. *Єремій Г.О.* Гуманізація інституту звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності: шляхи реформування [Текст] // Гуманізація у сфері кримінальної юстиції: сучасний стан та перспективи розвитку: [матер. кругл. столу] / Г.О. Єремій. (Одеса, 18 лютого 2011 року). — Одеса : Міжн. гуманіт. ун-т, 2011. — С. 29-33.
  15. *Єремій Г.О.* Гуманізація кримінальної відповідальності неповнолітніх: соціально-психологічний аспект [Текст] / Г.О. Єремій // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. — 2010. - № 1. — С. 155-160.
  16. *Єремій Г.О.* Генеза звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності [Текст] / Г.О. Єремій // Держава і право. Юридичні і політичні науки. Спецвипуск: збірн. наук. праць. — К. : Ін-т держ. і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2007. - С. 458-461.
  17. *Єремій Г.О.* Міжнародно-правові чинники, що зумовлюють привілейований статус неповнолітнього у кримінальному законодавстві [Текст] / Г.О. Єремій // Підприємництво, господарство і право. — 2009. - № 2. — С. 135-139.
  18. *Єремій Г.О.* Особливості звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх за законодавством зарубіжних країн [Текст] // Запорізькі правові читання: тези допов. щорічн. міжнар. наук.-практ. конф. / Г.О. Єремій. (Запоріжжя, 17-18 травня 2007 р.) / [за заг. ред. С.М. Тимченка і Т.О. Коломоець]. — Запоріжжя : ЗНУ, 2007. — С. 266-269.

19. *Єремій Г.О.* Перспективи розвитку інституту звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності [Текст] // Запорізькі правові читання: тези допов. щорічн. міжнар. наук.-практ. конф. / Г.О. Єремій. (Запоріжжя, 15-16 травня 2009 р.) / [за заг. ред. С.М. Тимченка і Т.О. Коломоєць]. – Запоріжжя : ЗНУ, 2009. – Т. 1. - С. 194-198.
20. *Єремій Г.О.* Підстави звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності за ст. 97 КК України: шляхи реформування законодавства [Текст] // Запорізькі правові читання: тези допов. щорічн. міжнар. наук.-практ. конф. / Г.О. Єремій. (Запоріжжя, 14-15 травня 2010 р.). В 2-х томах / [за заг. ред. С.М. Тимченка і Т.О. Коломоєць]. – Запоріжжя : ЗНУ, 2010. – Т. 1. - С. 193-197.
21. *Єремій Г.О.* Право неповнолітніх на звільнення від кримінальної відповідальності [Текст] // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти: збірн. тез допов. за матер. II міжнар. наук.-практ. конф. / Г.О. Єремій. (Суми, 21-22 грудня 2007 р.). – Суми : УАБС НБУ, 2007. – С. 152-154.
22. *Єремій Г.О.* Соціальна обумовленість звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності [Текст] / Г.О. Єремій // Підприємництво, господарство і право. – 2008. - № 12. – С. 144-147.
23. *Єремій Г.О.* Щодо поширення передумов звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності [Текст] // Реформування сучасної правової системи: збірн. тез міжнар. наук.-практ. конф. / Г.О. Єремій. (Донецьк, 10-11 квітня 2009 р.) / [упор. Сошников А.О., Козопас Н.М., Кобець О.А., Скиба А.Г.]. – Донецьк : Друк-Інфо, 2009. – С. 20-21.
24. *Житний О.О.* Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям: Монографія / О.О. Житний. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004.
25. *Канцір В.* Судовий угляд (розсуд) – один з елементів правозастосовної діяльності суду / В. Канцір // Право України. – 1999. - №11. – С. 126-127.
26. *Келина С.Г.* Теоретические вопросы освобождения от уголовной ответственности [Текст] : монография / С. Г. Келина. – М. : Наука, 1974. – 232 с.
27. *Ковітіді О.* Окремі проблеми кримінально-правового регулювання звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх [Текст] / О. Ковітіді // Підприємництво, господарство і право. – 2004. - № 3. – С. 96 – 104.
28. *Ковітіді О.Ф.* Звільнення від кримінальної відповідальності за нормами Загальної частини КК України [Текст]: навч. посіб. / О. Ф. Ковітіді. – Сімферополь : ВД "Квадранал", 2005. – 224 с.
29. *Ковітіді О.Ф.* Класифікація видів звільнення від кримінальної відповідальності [Текст] / О.Ф. Ковітіді // Держава і право. – 2004. – Вип. 23. – С. 433–439.
30. *Козак О.* Критерії оцінки механізму правового регулювання звільнення від кримінальної відповідальності як основні ознаки його ефективності

- [Текст] / О. Козак // Підприємництво, господарство і право. – 2008. - № 5. – С. 123-126.
31. *Козак О.С.* Ефективність звільнення від кримінальної відповідальності в Україні [Текст] : монографія / О.С. Козак, [за ред. О.М. Бандурки]. – Київ : Освіта України, 2009. – 204 с.
  32. *Козак О.С.* Звільнення від кримінальної відповідальності: Автореф. дис...канд. юрид. наук /Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. – Дніпропетровськ, 2008.
  33. *Лесниевски-Костарева Т.А.* Дифференциация уголовной ответственности. Теория и законодательная практика / Т.А. Лесниевски-Костарева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство НОРМА, 2000.
  34. *Магомедов А.А.* Правовые последствия освобождения от уголовной ответственности / А.А. Магомедов. – Саратов: Саратов. выс. школа МВД РФ, 1994.
  35. *Мандриченко Ж.В.* Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Одеська національна юридична академія. — О., 2007.
  36. *Некрасов Ю.Б.* Освобождение несовершеннолетних от уголовной ответственности с применением мер воспитательного характера (уголовно-процессуальные вопросы): Автореф. дисс... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Академия МВД СССР . – М., 1991.
  37. *Николюк В., Кальницкий В.* Спорные вопросы освобождения от уголовной ответственности в соответствии с примечанием к ст. 228 УК РФ / В. Николюк, В. Кальницкий // Уголовное право. - 1999. - №2. - С. 68.
  38. *Сверчков В.В.* Актуальные вопросы освобождения от уголовной ответственности в связи с деятельным раскаянием / В.В. Стручков // Государство и право.- 1999.- №12.- С.53-60.
  39. *Сичук О.* Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки [Текст] / О. Сичук // Вісник прокуратури. – 2010. - № 4 (106). – С. 92-97.
  40. *Сокира Л.* Інститут звільнення від кримінальної відповідальності [Текст] / Л. Сокира // Вісник прокуратури. – 2002. - № 1(13). – С. 57 – 59.
  41. *Хруслова Л.* Застосування кримінального законодавства про звільнення від кримінальної відповідальності [Текст] / Л. Хруслова // Вісник прокуратури. – 2007. - № 6. – С. 52 – 58.
  42. *Хряпінський П.В.* Дійове каяття як обставина звільнення від кримінальної відповідальності [Текст] / П.В. Хряпінський // Держава та регіони. Серія: Право. – 2001. – № 2. – С. 86-93.
  43. *Хряпінський П.В.* Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України [Текст] : навч. посіб. / П.В. Хряпінський. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 192 с.

44. *Хряпінський П.В.* Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України [Текст] : монографія / П.В. Хряпінський. – Х. : Харків юридичний, 2009. – 448 с.
45. *Хряпінський П.В.* Заохочувальні та компромісні норми кримінального законодавства: проблема співіснування [Текст] / П.В. Хряпінський // Вісник Академії правових наук України. – 2007. - № 4 (51). – С. 220-230.
46. *Чувилев А.* Новые основания прекращения уголовного дела в отношении несовершеннолетнего / А. Чувилев // Законность. – 1998. - №2. – С. 22-25.
47. *Якубов А.Е.* Юридическая природа освобождения несовершеннолетних от уголовной ответственности с применением принудительных мер воспитательного характера / А.Е. Якубов // Вестник Московского у-та. Серия 12. Право.-1971.- №1.

Тема №4. Особливості звільнення неповнолітніх від покарання та його відбування

Методичні рекомендації.

Студент повинен знати юридичну природу звільнення від покарання та його відбування, підстави та передумови звільнення від покарання з застосуванням примусових заходів виховного характеру; особливості звільнення неповнолітнього від покарання у зв'язку із закінченням строків давності; підстави звільнення неповнолітнього від покарання у зв'язку із закінченням строків давності, обчислення строків давності за КК України; особливості звільнення неповнолітніх від відбування покарання з випробуванням; особливості умовно-дострокового звільнення неповнолітніх від відбування покарання.

Теоретичні питання

1. Загальні положення про звільнення неповнолітніх від покарання та його відбування.
2. Звільнення неповнолітнього від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру.
3. Звільнення неповнолітнього від покарання у зв'язку із закінченням строків давності.
4. Особливості звільнення неповнолітніх від відбування призначеного покарання з випробуванням.
5. Особливості звільнення неповнолітніх від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку.
6. Особливості умовно-дострокового звільнення від відбування покарання осіб, які вчинили злочини в неповнолітньому віці.

Практичні питання

1. Сучасний стан проблеми звільнення неповнолітніх від покарання та його відбування.

2. Вирішіть задачі:

а) Максим (15 років) вчинив крадіжку з підвалу Попова і виніс речей на суму 1500 грн. Під час досудового слідства Максим свою вину визнав повністю, вибачився перед потерпілим, активно допомагав слідству.

Захисник неповнолітнього просив звільнити підсудного від покарання із застосуванням до нього примусових заходів виховного характеру, мотивувавши це тим, що Максим позитивно характеризується за місцем навчання, крім того Максим поєднує навчання із роботою, що свідчить про можливість його виправлення без застосування покарання.

Чи може суд прийняти рішення про звільнення Максима від покарання із застосуванням до них примусових заходів виховного характеру?

б) Раков (17 років) 17 вересня 2001 р. був засуджений за ч. 2 ст. 286 КК України до чотирьох років позбавлення волі. Враховуючи позитивні характеристики, які свідчили про те, що Раков своєю сумлінною поведінкою та ставленням до праці та навчання довів своє виправлення, 4 травня 2003 р. суд застосував до нього умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.

Чи законним є рішення суду?

Література і матеріали для самостійної підготовки

1. Конституція України: зі змінами та доповненнями станом на 15 січня 2011 року. – К.: «Право», 2011. – 56 с.
2. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25-26. – Ст. 131.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України // Голос України. – 19 травня 2012 р.
4. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. №5.
5. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 р. № 2.
6. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7.
7. Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміну невідбутої частини покарання більш м'яким: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 2.
8. Судова практика у справах про злочини неповнолітніх і втягнення їх у злочинну діяльність // Вісник Верховного Суду України. - 2003.- №4(38).- С.12-35.
9. *Алієв Р.В.* Адміністративна діяльність кримінально-виконавчої інспекції щодо осіб, звільнених від відбування покарання з

- випробуванням: монографія/ Р.В. Алієв; [за заг. ред. С.В.Петкова]. Запоріжжя: КПУ, 2009.
10. *Бурдін В.* Особливості умовно-дострокового звільнення від покарання неповнолітніх / В. Бурдін // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини.- 2001.- № 4.
  11. *Бурдін В.* Особливості умовного незастосування покарання до неповнолітніх злочинців / В. Бурдін // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ.- 2001.-№ 2.
  12. *Зельдов С.И.* Освобождение от наказания и его отбывания / С.И. Зельдов.-М.: Юрд. лит., 1982.
  13. *Дащенко О.В.* Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання неповнолітніх: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / О. В. Дащенко; Класичний приватний ун-т. — Запоріжжя, 2009.
  1. *Дащенко О.В.* Оцінка ефективності застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання за злочини, вчинені неповнолітніми, за кримінальним кодексом України [Текст] / О.В. Дащенко // Держава та регіони. Серія: Право. – 2007. - № 4. – С. 77- 80.
  2. *Канцір В.* Судовий угляд (розсуд) – один з елементів правозастосовної діяльності суду / В. Канцір // Право України. – 1999. - №11. – С. 126-127.
  3. *Клименко І.* Деякі проблемні питання застосування примусових заходів виховного характеру / І. Клименко // Наукові записки: серія «Право». – Випуск 6. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2005. – С. 286-291.
  4. *Письменський Є.* Звільнення від відбування покарання з випробуванням: окремі аспекти законодавчого регулювання та практики застосування [Текст] / Є. Письменський // Підприємництво, господарство і право. – 2010. - № 2. – С. 113-117.
  5. *Сахнюк С.В.* Передумови застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням щодо осіб, які вчинили злочини в неповнолітньому віці [Текст] / С.В. Сахнюк, А.О. Клевцов // Держава та регіони. Серія: Право. – 2007. - № 4. - С. 84-88.
  6. *Скибицкий В.В.* Освобождение от уголовной ответственности и отбывания наказания / В.В. Скибицкий.- К.: Наук. думка, 1987. – 184 с.
  7. *Смольников В.Е.* Давность в уголовном праве / В.Е. Смольников. – М.: Юрид. лит., 1973.
  8. *Клевцов А.О.* Звільнення від відбування покарання з випробуванням неповнолітніх за кримінальним законодавством України [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спеціальність 12.00.08 - «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / А.О. Клевцов – Дніпр. держ. ун-т внутр. справ – Дніпропетровськ, 2009. – 20 с.
  9. *Клевцов А.О.* Інститут звільнення від відбування покарання з випробуванням в Україні: сучасний стан та шляхи вдосконалення [Текст] / А.О. Клевцов // Вісник Запорізького юридичного інституту :

- наук. - практ. збірн. – 2005. - № 1. – С. 168-179.
10. *Книженко О.О.* Звільнення від відбування покарання з випробуванням за кримінальним правом України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Національний ун-т внутрішніх справ. — Х., 2003.
  11. *Коваль Р.Г.* Програми відновного правосуддя як інститут роботи фахівця служби пробації / Р.Г. Коваль // Відновне правосуддя в Україні. – 2005. - №2(3) – С.135.
  12. *Романенко В.* Ще один крок назустріч пробації / В. Романенко // Закон і обов'язок. – 2007. - №14-15.
  13. *Саркісова Э.А.* Воспитательная роль условного осуждения / Э.А. Саркісова. – Минск: Наука и техника, 1971.

Тема № 5. Особливості припинення судимості у неповнолітніх

Методичні рекомендації.

Студент повинен знати умови погашення судимості щодо осіб, які вчинили злочини в неповнолітньому віці; строки погашення судимості щодо осіб, які вчинили злочини в неповнолітньому віці, порядок їх обчислення; особливості дострокового зняття судимості з особи за злочин, вчинений нею у віці до вісімнадцяти років.

Теоретичні питання

1. Умови погашення судимості щодо осіб, які вчинили злочини в неповнолітньому віці.
2. Строки погашення судимості щодо осіб, які вчинили злочини в неповнолітньому віці, порядок їх обчислення.
3. Умови дострокового зняття судимості з особи за злочин, вчинений нею у віці до вісімнадцяти років.

Практичні питання

1. Вирішіть задачу:

Марат (16 років) 17 вересня 2001 р. був засуджений за ч. 2 ст. 286 КК України до чотирьох років позбавлення волі. Враховуючи позитивні характеристики, які свідчили про те, що Марат своєю сумлінною поведінкою та ставленням до праці та навчання довів своє виправлення, 4 травня 2004 р. суд застосував до нього умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.

5 квітня 2005 р. Марат звернувся до суду з проханням достроково зняти з нього судимість.

Чи може суд достроково зняти з Марата судимість?

Література і матеріали для самостійної підготовки

1. Конституція України: зі змінами та доповненнями станом на 15 січня 2011 року. – К.: «Право», 2011. – 56 с.
2. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25-26. – Ст. 131.
3. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. №5.
4. Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 16.
5. Судова практика у справах про злочини неповнолітніх і втягнення їх у злочинну діяльність // Вісник Верховного Суду України. - 2003.- №4(38).- С.12-35.
6. *Кириць Б.* Припинення судимості / Б. Кириць// Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка . – Серія юридична. – 2001. – Вип. 36. – С. 444-453.
7. *Муратова С.О.* Зняття судимості за Кримінальним кодексом України / С.О. Муратова // Сучасні проблеми юридичної науки: стан і перспективи розпитку. Тези доповідей та наукових повідомлень учасників наукової конференції молодих учених та здобувачів. - Х.: Національна юридична академія України, 2005. - с. 159 – 163.
8. *Паневін В.* Застосування законодавства про погашення і зняття судимості / В. Паневін // Закон і бізнес. - 2003. - 12 квітня (№ 15). - С. 7.
9. *Паневін В.* Застосування законодавства про погашення і зняття судимості / В. Паневін // Вісник Верховного Суду України. - 2004. - № 6. - С. 43 - 45.
10. Ювенальна юстиція: навчальний посібник / Кол. авторів: Гусєв А.І., Костова Ю.Б., Крестовська Н.М., Семікоп Т.Є., Терещенко І.Г., Шмеріга В.І.; За заг. ред. Крестовської Н.М. – Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006.
11. Ювенальна юстиція в Україні: коментар та аналіз діючого законодавства. Конвенція про права дитини (з постатейними матеріалами). Словник-довідник з ювенальної юстиції. Науково-практичний посібник / За заг. ред. В.С. Зеленецького, Н.В. Сибільової. – Серія «Юридичний Радник». – Х.: Страйд, 2006. – 784 с.